

**Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Közgyűlés**

**Borsod-Abaúj-Zemplén Megye
Területfejlesztési Konceptiója**

Javaslattevel szakasz

II. kötet

MUNKAANYAG

2013. december

Tartalomjegyzék

1. A megye jövőképe.....	3
2. A megye célrendszerének bemutatása.....	4
2.1. A megye fejlesztésének átfogó célja	4
2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai.....	6
2.3. A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre.....	22
3. A célrendszer koherencia vizsgálata	23
3.1 Belső koherencia vizsgálat	23
3.1.1. A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása	23
3.2 Külső koherencia vizsgálat.....	23
3.2.1. A célrendszer kapcsolata az OFTK-val.....	23
3.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTrT-vel	25
3.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel.....	25
4. A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció	25
4.1. Stratégiai térstruktúra bemutatása	25
5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	26
5.1. A prioritások azonosítása	26
5.2. Felelősség és intézményrendszer - A koncepció üzenetei	26
6. A tervezési folyamat, a társadalmassítás és legitimáció leírása.....	28

1. A megye jövőképe

A megye tervezett fejlettségi állapotát 2030-ban az alábbiak jellemzik:

- A megyében a lakónépesség csökkenése megáll 2030-ra. A lakónépesség csökkenése a születések számának közel stagnálása, az országos átlagot elérő magasabb élettartam és az elvándorlás mértékének megállása mellett valamint egészségesebb környezeti feltételek kialakítása valósul meg.
- Az ország gazdaságának bővülésével összhangban a gazdaságilag aktív lakosság száma növekszik, miközben bővül a foglalkoztatottság szintje és a munkanélküliség tartósan 10% alá süllyed. A foglalkoztatást segíti az alapfokú iskolai végzettség megszerzésének ösztönzése illetve a jól működő és a helyi gazdaság igényeihez illeszkedő szak-, felnőtt- és felsőfokú képzési rendszer működése, valamint az élethosszig tartó tanulást támogató nem formális képzéseket biztosító intézmények. A foglalkoztatás helyzetét javítja a népesség egészségtudatosságának javulása és jobb egészségi állapota, aminek eredményeként csökken a betegszabadságon töltött napok száma és nő az átlagos várható élettartam is.
- A gazdaság fejlődésében, így a hozzáadott érték előállítására és a foglalkoztatás szempontjából meghatározóak a megyére jellemző tradicionális iparágak helyi gazdaságba beágyazódott hazai és külföldi tulajdonú vállalatai, valamint a vegyipar, gépgyártás, energiaipar és az infokommunikációs szolgáltatásokon alapuló tevékenységek. A fejlődés meghatározó sikertényezői: a foglalkoztatási központok jó elérhetősége, a jól képzett és hatékonyan dolgozó munkaerő, illetve a helyi kutatás-fejlesztési központokkal való együttműködések. Az országos átlagot meghaladó mértékben növekszik a megyében a feldolgozóipari és a szolgáltató ágazatok vállalatainak hozzáadott értéke, elsődlegesen a foglalkoztatási központokban - ezek közül is kiemelten Miskolcon - beruházó vállalatok teljesítményének köszönhetően. Miskolc európai munkamegosztásba bekapcsolódott egyetemével és kutatóintézeteivel regionális hatású elismert gépipari, mechatronikai és nanotechnológiai innovációs központ. A foglalkoztatás és az aktív lakosság számának bővülésével párhuzamosan egyre nagyobb igény jelentkezik a helyi kkv szektor által nyújtott szolgáltatások és előállított termékek vásárlására.
- A megye természeti erőforrásainak - 2010-hez képest - magasabb szintű hasznosítása valósul meg és ez fenntartható módon történik. Bővül a mezőgazdaság termékkibocsátása és export értékesítése, különösen a zöldség-, gyümölcs-, kertészeti ágazatban történő foglalkoztatás növeléssel párhuzamosan. A mezőgazdasági tevékenységnél hangsúlyos a táji adottságoknak leginkább megfelelő termékek termesztése és helyben történő feldolgozása, illetve a nemzetközi szinten híres Tokaji borvidék értékeinek megőrzése és nemzetközi versenyképessége. Bővül az külpiaci értékesítés és a helyi piacra előállított, főként mezőgazdasági alap és feldolgozott termékek köre, melynek részese a közösségi alapú foglalkoztatás is.
- A megye energia-felhasználásának több mint fele megújuló energiaforrások (elsősorban biomassza, ez kiegészítve nap, szél, geotermia és egyéb korszerű technikák) hasznosításával és a szénbányászaton alapuló saját energia-előállítás révén egyre hatékonyabban valósul meg.
- A megyében meghatározó foglalkoztatási körzetek alakulnak ki, melyek között kiegyensúlyozott együttműködés valósul meg: 1) Borsodi ipari tengely: Miskolc Tiszaújváros Kazincbarcika– Ózd foglalkoztatási központokkal; 2) Zemplén – Tokaj-hegyalja (Bodrogköz) térsége: Sátoraljaújhely-Sárospatak-Szerencs-Tokaj központi településekkel, illetve az 3) Abaúji-Csereháti területek, valamint 4) Mezőkövesd térsége. A foglalkoztatási körzeteket jó minőségű, karbantartott vasúti, illetve közúti közlekedési hálózat, alágazatok között racionálisan megosztott és a foglalkoztatáshoz, az oktatási intézményekbe, közintézményekbe való eljutáshoz illeszkedő jól szervezett közösségi közlekedés jellemezi. A szegényebb, döntően romák lakta települések még mindig a megyei átlagnál alacsonyabb képzettséggel és foglalkoztatással jellemezhető közösségeinek felzárkóztatását aktív szociálpolitikai és a foglalkoztatáshoz, egészségügyhöz, oktatáshoz és kulturális tevékenységekhez kapcsolódó állami támogatási intézkedések segíti a

civil szféra bevonásával. A foglalkoztatás ösztönzése mellett egyre az érintet intézmények egyre komolyabb eredményeket érnek el az esélyegyenlőség biztosítása és a hátrányok kompenzálása terén. Az intézkedések hatására ezen társadalmi csoportok is növekvő számban kapcsolódnak be a munka világába és a bőségesen rendelkezésre álló munkaerő hatására egyre gyakrabban jelennek meg elsősorban feldolgozóipari vállalkozások a megye foglalkoztatási szempontból hátrányos nehéz helyzetben lévő területein is.

- A megye vonzó befektetési helyszín, elsődlegesen a feldolgozóipari befektetők számára. Az egyedi természeti és kulturális értékek, intézmények növekvő számú igényes látogatót vonzanak. A megye települései biztonságos lakó- és vállalkozási környezetet kínálnak. A társadalom megújulásával, a környezeti minőség javulásával és a gazdaság fejlődésével párhuzamosan a települések szolgáltatásai bővülnek, a településkép egyre rendezettebbé és vonzóbbá válik. Ezen tényezők és a szakszerű marketingtevékenységek eredményeként Borsod-Abaúj-Zemplén megye elmaradottságát és a nehézipari-bányászati örökség kedvezőtlen hatásait magán viselő képét egy dinamikus fejlődő, jövőorientált ipari térség képe foglalja el a köztudatban.

2. A megye célrendszerének bemutatása

2.1. A megye fejlesztésének átfogó célja

A megye kitűzött átfogó célja, hogy ipari hagyományaira, potenciális munkaerő-kínálatára, kiváló természeti adottságaira és erőforrásaira fenntartható módon építve, földrajzi elhelyezkedéséből adódó előnyeit kihasználva elérje, hogy a megye versenyképessége 2020-ig a megyék átlaga feletti mértékben erősödjön, ennek keretében a megyében:

- jelentősen bővüljön a foglalkoztatás, mind a növekvő számú, a nemzetközi munkamegosztásban exportteljesítménye, vagy beszállítói kapcsolatai miatt résztvevő KKV-k, mind a betelepülő nemzetközi vállalatok, illetve a jövedelembővülés multiplikátor hatásaként az elsődlegesen helyi piacra termelő, illetve szolgáltató vállalkozások tevékenysége nyomán. A megye megtartja a jól képzett közép- és felsőfokú végzettségű munkaerőt, ami a foglalkoztatás-bővülés alappillére jelenti. A vállalkozások fokozatosan növekvő mértékben vonják be a munka világába a megye külső és belső periferiáin élő hátrányos helyzetben levő társadalmi csoportokat is. („*Foglalkoztatás bővítése*”) - A munkanélküliségi ráta a megyében 13% alatt legyen 2020-ra
- növekedjék a megyében megtelepedő vállalkozások innovációs teljesítménye, ezen keresztül elsősorban a hagyományokkal rendelkező feldolgozóipari ágazatok (gépipar, vegyipar, mechatronika, szén és energiaipar, elektrotechnika) vállalkozásai által teremtett gazdasági érték („*A gazdaság teljesítőképességének javítása*”) – Az egy főre jutó bruttó hozzáadott érték 2020-ra legalább az országos átlag 75%-át érje el. (2010-ben az országos átlag 61%-a). A cél, hogy az egy főre jutó SZJA alapnak a megye és az ország közötti különbsége megszűnjön 2020-ra (2010-ben az országos átlag 90%-a.)
- jelentősen javuljon a túlnyomórészt a külső és belső (pl. nagyvárosi) periferiákon élő, halmozottan hátrányos helyzetű csoportok képessége és kompetenciaszintje (képzettsége, tudása, egészségi és mentális állapota, motivációja) arra, hogy érdemi szereplőivé válhassanak a bővülő munkaerőpiacnak. Fontos a szegénység és a szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása, illetve a területi, környezeti hátrányok és a szegregációs jelenségek mérséklése. („*Társadalom alkalmazkodó képességének javítása*”) – Cél: az ezer foglalkoztatottra vetített szociális segélyezettek számának megfelelése az országos átlaghoz viszonyítva. Csökkenjen a szegénységben és társadalmi kirekesztődésben élők aránya, különös tekintettel a roma népességre.
- fenntartható és integrált módon kerüljenek megőrzésre, védelemre és hasznosításra a gazdag természeti és épített környezet, valamint a kulturális örökség elemei és gyűjteményei, kiemelten az energiatermelés, a turizmus, valamint a mezőgazdaság és élelmiszeripar

területén, továbbá valósuljon meg a vidéki térségek ökológiai-társadalmi-gazdasági funkciójának fenntartása. („*Természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása*”)

- a gazdasági fejlődés és a társadalmi megújulás a térségközpontokon kívül elérje a kisebb, a főbb közlekedési tengelyektől távolabbi perifériákat, illetve az egyes közszolgáltatások ellátásában erősödjön a területi szereplők és szervezetek közti együttműködés („*Térségi együttműködések ösztönzése*”)

A célok megfogalmazása figyelembe veszi, hogy a megye jelenlegi helyzetéből való érdemi és tartós hatású elmozdulás csak a belső adottságokra és erősségekre épített, azok továbbfejlesztésére összpontosító stratégiával érhető el. Ennek megfelelően elsődleges a megye gazdaságának élénkítése, koncentrálna mind ágazati, mind térbeli értelemben azokra a területekre, melyek a lehető leghatékonyabb módon képesek hozzájárulni egyrészt a foglalkoztatás bővítéséhez, másrészt a hozzáadott érték növeléséhez. E stratégia megvalósítása rövid távon kevésbé járul hozzá a gazdaság térbeli szerkezetének kiegyensúlyozásához, sokkal inkább támogatja a növekedésre képes központok erősödését, fejlődését.

A célok és a hozzájuk kapcsolt eszközök tervezett hatásmechanizmusa szerint a központok kiemelt fejlesztése a kapcsolódó térségük versenyképességének érdemi javulását eredményezi, ami a munkahelyek létesítésének igénye mellett keresletet teremt a helyi munkaerő iránt. Ez a megye egészében értelmezett fejlődés megindulásának szükségszerű feltétele. A központok viszonylagos erősödésének differenciáló hatásait rövidtávon is valamelyest ellensúlyozzák a természeti és kulturális örökség fenntartható hasznosításának céljához kapcsolódó intézkedések, melyek elsődlegesen a központokon kívül bírnak fejlesztő hatással. Hosszú távon a perifériákon élő munkaerő képzettségének, alkalmazkodóképességének javítása is szükséges, hogy a perifériákon is stabil gazdasági fejlődés valósuljon meg. A fentiek megvalósításának feltétele, hogy országos szinten pozitív diszkriminációban részesüljenek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a gazdaság fejlesztését, illetve a munkahelyteremtést szolgáló beruházások, különösen a preferált gazdasági térségekben és húzóágazatokban. Az állami támogatások pozitív diszkriminációja nem csak adókedvezményeket, hanem többlettámogatásokat is jelenten, például kiemelt kormányzati támogatással, illetve döntéssel a magasabb hozzáadott értéket, a diplomások számára értékes munkahelyeket teremtő létesítmények letelepítését: (multinacionális) nagyvállalati kutatóhelyek, országos hatáskörű közigazgatási szervezeti központok, helyi fejlesztéseket segítő pénzügyi központok formájában.

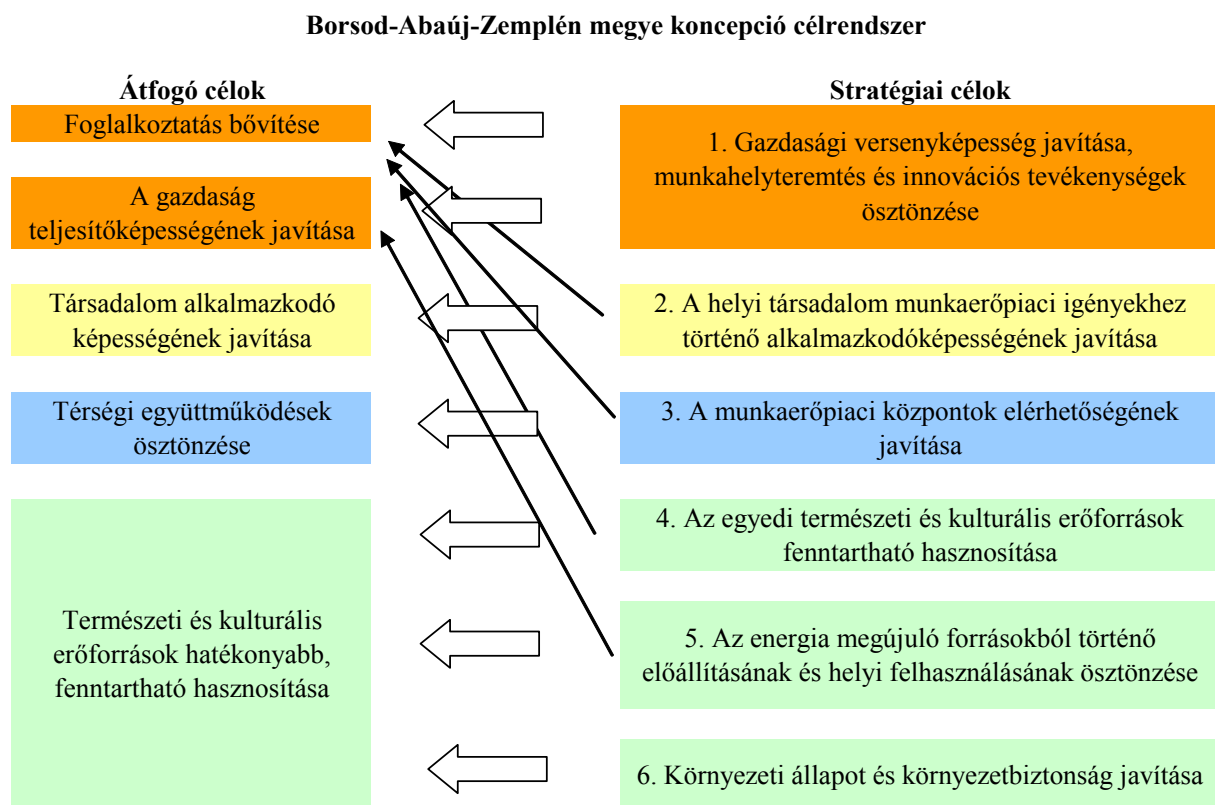
A későbbiekben tárgyalt stratégiai célok tehát az alábbi tématerületekhez kapcsolódnak:

- a foglalkoztatás és az innováció azon területeire koncentrálnak, amelyekben a megye gazdasága – elsősorban hagyományai, munkakultúrája és természeti-földrajzi, vagy jövedelmi adottságai miatt – előnyös helyzetben van, valamint a megyében újszerű tevékenységként illeszkednek a technológiai folyamatokhoz, piaci igényekhez, így a beavatkozások viszonylag gyors sikereket eredményezhetnek. Földrajzi értelemben pedig azon gazdasági agglomerációkra (központok) fókuszálnak, ahol a versenyképesség egyes tényezői a reális siker reményében fejleszthetők;
- a fentiek értelmében segítik mind a kialakuló központok kapcsolódását a nemzeti és európai szintű közlekedési hálózatokhoz, mind a központok közelebbi térségből történő elérhetőségét a munkaerő számára;
- arra irányulnak, hogy a központokon kívüli területeken (pl. Tokaj-hegyalján) is jöjjenek létre a gazdaságilag és környezetvédelmi szempontok szerint is fenntartható foglalkoztatás feltételei, ezzel erősödjön ezen területek népességmegtartó képessége;
- segítik az elsősorban a perifériákon élő alacsony társadalmi státuszú - a munkaerőpiacon érvényesülni képtelen - társadalmi csoportok alkalmazkodóképességének erősödését, képzettségbeli és társadalmi háttérükből fakadó hátrányaik fokozatos felszámolását, annak érdekében, hogy minél többen léphessen ki közülük a munkaerőpiacra;

- fenntartható módon visszaállítják a hagyományos és megújuló energiahordozók termelésével, illetve hasznosításával a megye hazai energiatermelésben betöltött meghatározó pozícióját és az energiafelhasználás csökkentésével hozzájárulnak az ésszerűbb költséggazdálkodáshoz a vállalati és lakossági fogyasztóknál egyaránt;
- fokozzák a megye és települései vonzerejét mind az azokban élő, dolgozó lakosság megtartása, mind a külső szereplők – vendégek és potenciális befektetők – számára.

2.2. A megye fejlesztésének stratégiai céljai

A megyei fejlesztésének stratégiai céljait az átfogó célokhoz illeszkedve határoztuk meg. Az egyes stratégiai célok több átfogó cél elérését is támogatják. A stratégiai célokon belül részcélokat, illetve tervezett beavatkozásokat is megfogalmaz a dokumentum.

1. Gazdasági versenyképesség javítása, munkahelyteremtés és innovációs tevékenységek ösztönzése

Technológiai park, high-tech zóna létrehozása

- A gazdasági- és társadalmi igényekhez illeszkedő, magas színvonalú oktatási és K+F+I tevékenységek megteremtése a Miskolci Egyetemen, építve a 2005-ben alapított Tudásintenzív Mechatronikai és Logisztikai Rendszerek Regionális Egyetemi Tudásközpontjára, valamint az alkalmazott anyagtudományi és nanotechnológiai, földtudományi, illetve fenntartható természeti és humán erőforrás gazdálkodási területek, vagy az olyan Magyarországon „réságazatnak” tekintett iparág, mint az űripar kutatási programjaira. Szükséges az egyetem és a tágabb térségben működő illetve megtelepedő gazdasági szereplők kapcsolatainak elmélyítése, a közös kutatási és fejlesztési tevékenységek mennyiségének és eredményességének növelése, általában az egyetem vállalati innovációkra gyakorolt hatásának növelése, ez utóbbi érdekében a tudás- és innováció-transzfer intézményi hátterének fejlesztése. Ennek részeként bővíteni kell kutatói bázist, például a nanotechnológia területén, hogy Miskolcon is – hasonlóan a többi nagy vidéki egyetemi városhoz –

megvalósulhassanak a 2007-ben a pólus program kapcsán tervezett tudásbázist bővítő elképzelések. A Miskolci Egyetem és a Kassai Egyetem, illetve Debreceni Egyetem közti kutatás-fejlesztési és képzési együttműködések intenzitásának növelése. A jövőben is fontos az egyetem egyéb határon átnyúló, illetve nemzetközi kutatási és oktatási kapcsolatrendszerének további elmélyítése. Az innovációs célú fejlesztések a regionális innovációs stratégiával összhangban valósulnak meg. A tervezett fejlesztéseket összhangban kell megvalósítani a Miskolcot és térségét fejlesztési központtá kijelölő kormányhatározattal (1707/2013. (X. 8.).

Társég-, illetve ágazat-specifikus fejlesztések

- A megye három kiemelt, jelentős foglalkoztatási potenciált magában foglaló térségében szükséges a térségi gazdasági versenyelőnyök kihasználásnak ösztönzése:
  - Borsodi tengely térsége: Mezőkövesd-Tiszaújváros-Miskolc-Kazincbarcika-Ózd térsége
  - Zemplén és Tokaj-hegylája térsége (Bodrogköz)
  - Abaúj-Cserhát térsége

Az ágazati specifikumok kibontása részletesebben a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekkel foglalkozó 2.3 fejezetben található.

A megye egészében, de a terület-specifikus fejlesztések vonatkozásban különösen fontos az alábbi programok megvalósítása:

- A fejlődési lehetőségekhez illeszkedő, illetve helyi versenyelőnyök kiaknázására alkalmas klaszterek (pl. gépjárműipari, IT, energia- és környezetipari, úripari, helyi termék klaszter), vállalati együttműködések és helyi beszállítói hálózatok kialakulásának ösztönzése, vagy működésük megerősítésének támogatása. Mindezen programokhoz kapcsolódó beruházások finanszírozási feltételeinek javítása.
- A vállalkozások letelepedését ösztönző iparterületek fejlesztése: pl. Miskolc-dél ipari park kialakítása, ami már részben megkezdődött egy mintegy 1 000 fő foglalkoztatását tervező vállalat betelepüléséhez kapcsolódóan, illetve elsősorban a Borsodi ipari tengely mentén – preferálva barnamezős területeket - az iparterületek fejlesztésnek előkészítése (tisztá tulajdoni szerkezet, megfelelő szabályozás, megvalósítható vonalas infrastruktúra-fejlesztés) és csak igény esetén beruházások megvalósítása.
- Magasabb hozzáadott értékű termelő és szolgáltató tevékenységek letelepedésének ösztönzése (pl. járműgyártó vállalat) és ennek érdekében a városok befektetés-ösztönzési tevékenységeinek és kínálatának összehangolása.

Gazdaságfejlesztés finanszírozási rendszerének megújítása

- A megyében a gazdaság fejlődése szempontjából preferált térségekben és ágazatokban összehangolt különféle pénzügyi ösztönzők nyújtása (helyi szereplők bevonásával működő és helyi ismeretekre alapulva rugalmasan finanszírozó és tőkét juttató regionális fejlesztési bank és egyéb megyei stratégiai támogatási alapok) a beruházások és a foglalkoztatás bővítéséhez, valamint a vidéki kistelepülések népességmegtartó képességének támogatása.

A kormány a leghátrányosabb helyzetű kistérségek fejlesztésére vállalkozási övezet program¹ részeként beruházások, illetve új munkaerő foglalkoztatása esetén adókedvezményeket határozott meg. A megyében ezek a térségek a következők: Edelényi, Encsi, Ózdi, Sárospataki, Sátoraljaújhelyi, Szerencsi, Tokaji, Szikszói, Abaúj-hegylája, Bodrogközi, Mezőcsáti.

¹ 27/2013. (II.12.) Kormányrendelet a szabad vállalkozási zónák szabályairól.

A K+F tevékenységek bővítésére javasolt a fiatal kutatók járulékfizetés mentessége, illetve a K+F fejlesztések utáni adó kedvezmények biztosítása a megyében tevékenykedő vállalkozások számára.

A megyében a hozzáadott érték szempontjából és konjunktúrára kevésbé érzékeny, az elsődleges fogyasztói kör termékeihez kapcsolódó ágazatok közül az alábbiak fejlesztése preferált: vegyipar, fémfeldolgozás, gépipar (kiemelten a járműiparhoz kapcsolódóan), környezetipar, energiaipar, high-tech (pl. űripár), vízgazdálkodás tevékenységek, informatika, hulladékgyűjtés, logisztika, turisztika. Az ágazati specifikumok végleges kijelölésére a programozási szakaszban kerül sor. Az ágazatokra jellemző, hogy jelentős hozzáadott értékkel, export árbevételrel, foglalkoztatással vagy innovációs teljesítménnyel bírnak. Kiemelt preferált ágazatok esetén az alábbi tevékenységek támogatása javasolt:

- Az ágazatokhoz tartozó vállalkozások exportot bővítő, nagyvállalati beszállítói kapcsolatokat ösztönző, termék- és technológia fejlesztését szolgáló beruházások, illetve minőségi működéshez szükséges technológiai, vállalati folyamatok fejlesztésének támogatása.
- Az adott ágazatok fejlesztéséhez kapcsolódóan foglalkoztatást bővítő telephelyi infrastruktúra létesítése preferáltan barnamezős területeken.
- Az ágazathoz tartozó vállalkozások közti együttműködések szervezése: szakképzéssel, továbbképzésekkel, értékesítéssel, piacra lépéssel, technológiai folyamatokkal kapcsolatos információ áramlás működtetése.

A kiemelt ágazati fejlesztéseket azon térségekben javasolt támogatni, ahol annak hagyománya van, azaz az adott ágazat meghatározó a foglalkoztatásban, a hozzá adott érték előállításban (pl. iparűzési adó), export árbevételben. Ezen térségek jellemzően a megye ipari tengelyeiben és az iparosodottabb városokban – városi körzetekben vannak.

Feltételezzük, hogy a vállalkozások növekedésének elősegítéséhez elérhetőek lesznek - ágazati preferencia nélkül - további vissza nem térítendő támogatások, kedvezményes hitelek (visszatérítendő támogatások), hitelgarancia igénybevétele, illetve kockázati tőke jellegű támogatások.

Gazdaságfejlesztést ösztönző intézményrendszer kialakítása

- A gazdaságfejlesztést támogató megyei intézményrendszernek a vállalkozások igényeit jobban kiszolgáló és stabil működése megteremtése, építve a meglévő intézmények (pl. Kereskedelmi és Iparkamara helyi irodái) tudására és kapacitására, a megye egész területén.
  - A vállalkozások igényeit hatékonyan kiszolgáló, gazdaságfejlesztést támogató megyei intézmény-hálózat stabil működtetése (telephelyek korszerűsítése, bővítése és szolgáltatások fejlesztése) a megye jelentősebb munkaerő-piaci központjaiban (Miskolc, Tiszaújváros, Ózd, Kazincbarcika, Szerencs, Mezőkövesd, Encs, Sátoraljaújhely-Sárospatak), melyek térségi szinten látják el feladataikat.
    - Az intézményrendszer által működtetett tanácsadási és kis léptékű támogatási programok a kezdő vállalkozások indítása, fejlődésük és piaci terjeszkedésük elősegítése érdekében
    - Nonprofit szervezetek működését segítő, pl. szervezetfejlesztési és a szakmai programjaikhoz a forrásbevonási képességüket javító tanácsadó, információs és tervező programok megvalósítása
    - Információs technológia használatának elterjesztése
    - Vállalkozások innovációs tevékenységeit ösztönző tanácsadási programok megvalósítása (összhangban a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 c. dokumentumban szereplő helyi tanácsadó testületekkel)

- Koncepciók és programok kidolgozása, valamint befektetők szervezése a mára visszaszorult, egykori nagy hagyományokkal rendelkező tevékenységek folytatására (Pl. Hollóházán kézműipari tevékenység)
  - Preferáltan a mikro-, kis és közepes méretű vállalkozások külkereskedelmi tevékenységének támogatása, különös tekintettel a külpiazi megjelenésre és értékesítés ösztönzésére
  - Vállalkozás menedzsmenthez kapcsolódó továbbképzések szervezése, menedzsmentrendszerek fejlesztése (pl. családi vállalkozások második generációs tulajdonosváltásához kapcsolódóan)
  - Vállalkozás megerősítése, új generációk a menedzsmentben
  - Finanszírozókkal való kapcsolattartás: kockázati tőke programok, hitelgarancia alap.
- A befektetés-ösztönzési tevékenységek támogatása, a helyi adminisztrációs feladatok „egyablakos” rendszerben történő segítése. Az érintett térségek befektetés-ösztönzését szolgáló kommunikációs és térség-marketing tevékenységeinek megvalósítása. Az önkormányzatok befektetés-szervezési kedvezményeiket, szolgáltatásaikat helyi szabályozásban rögzíthetik.
  - Kezdő vállalkozások létesítéséhez és az innováció ösztönzéséhez szükséges telephelyi feltételek megteremtése a meglévő épületállomány hasznosításával, így Üzleti Szolgáltató és Innovációs Központok létesítése a jelentősebb munkaerő-piaci központokban (Miskolc, Tiszaújváros, Ózd, Kazincbarcika, Mezőkövesd, Szerencs, Encs, Sátoraljaújhely-Sárospatak)

Logisztikai bázis fejlesztése

- Elsősorban a transznacionális áruforgalom kiszolgálására építő logisztikai centrum kialakítása Mezőkövesden, építve a rendelkezésre álló közúti (M3-as autópálya), vasúti, valamint a korszerűsítendő repülőtéri infrastruktúrára és a közeli Tiszaújváros áruforgalmi kikötőjére. További logisztikai beruházások az alábbi települések körzetében preferáltak: Mezőkövesd, Miskolc, Tiszaújváros, Sátoraljaújhely, Tornyosnémeti.

Vidéki térségek fejlesztése

- Vidéki településeken a foglalkoztatás fenntartása és a helyi alapszolgáltatások biztosítása a részmunkaidős foglalkoztatás, mikro-vállalkozások, mezőgazdasági tevékenységet kiegészítő üzletágak támogatásával, illetve a kedvezőtlen termőhelyi adottságokkal rendelkező területek kompenzálása új vállalkozások indításának kiemelt támogatásával. A fejlesztések során fontos szempont a vidék által megtermelt vagy előállított nyersanyag városi piacokon, illetve városokban működő vállalkozásoknál való értékesítésének és a szabad munkaerő városokban való elhelyezkedésének ösztönzése. A vidékies térségeken belül a megye országos szinten is leghátrányosabb helyzetű kistérségeiben, az Edelényi, Encsi, Ózdi, Sárospataki, Sátoraljaújhelyi, Szerencsi, Szikszói, Abaúj-Hegyközi, Bodrogi, Mezőcsáti, Tokaji - és azon belül is kiemelten a Taktaköz - kistérségekben, illetve a megye többi területén a jelentős munkanélküliséggel sújtott településeken fejlesztési célú adókedvezmények és foglalkoztatási ösztönzők nyújtása (szociális hozzájárulási adókedvezmény új munkaerő 3 éves foglalkoztatásához), valamint beruházási és munkahely-teremtési támogatások nyújtása, összhangban a leghátrányosabb helyzetű kistérségek vállalkozási övezeti támogatási programjával.

Egyéb gazdaságfejlesztést támogató tevékenységek

- A vállalkozások versenyképességét támogató információs technológiai fejlesztések megvalósításához szükséges informatikai infrastruktúra szűk keresztmetszeteinek feloldása, a szükséges kapacitásbővítések megvalósítása, valamint a vállalati működést támogató alkalmazások elterjedésének ösztönzése a megye egész területén.

- A szlovák-magyar gazdasági együttműködés fejlesztése, különös tekintettel a vállalkozói, illetve kutatásra, fejlesztésre irányuló és az innováció keletkezését és terjedését segítő kapcsolatokra.

2. *A helyi társadalom munkaerő-piaci igényekhez történő alkalmazkodóképességének javítása*

A gazdaság igényeire, piaci kihívásokra rugalmasan reagáló képzési, szakképzési rendszer működtetése

- A munkaerőpiaci és a társadalmi részvételt megalapozó kompetenciák átadására és a hátrányok felszámolására képes köznevelési rendszer (óvodai nevelés, alap- és középfokú oktatás, az intézményi nevelést kiegészítő iskolán kívüli szolgáltatások) építésére van szükség. A megyében élők képzettségi szintjének emelése, a foglalkoztatási és életlehetőségeinek javítása érdekében a vállalati igényekre, gazdasági trendekre rugalmasan reagálni képes, megyei szinten összehangolt szak- és felnőtt-, valamint felsőfokú képzési rendszer kialakítása szükséges, az intézményfenntartók, illetve a gazdasági szervezetek, illetve többek között a BOKIK, az Agrárkamara, a Türr István Képző és Kutató Intézet, a B-A-Z Megyei Kormányhivatal, a KLIK, az oktatási és képzettségbeli hátrányok felszámolásának területén dolgozó civil szervezetekkel részvételével, valamint a Miskolci Egyetem szerepvállalásával és a nemzetgazdaság igényeire alapozottan a gazdasági szektor bevonásával. A képzési programoknak el kell érni a megye összes települését, illetve le kell fedni különböző intenzitással (diáklétszámmal) az egyes szakterületeket, gazdasági ágakat.
- A képzési rendszer fejlesztésénél törekedni kell arra, hogy rugalmas, a vállalati igényekre gyorsan reagáló, gyakorlatorientált és a műszaki fejlődést, technológiai haladást követő szakképzési rendszer működjön a megyében. A szakképzési rendszerben alapos gyakorlati ismereteket kell nyújtani, mert a mai vállalati igények sok esetben nem egy, hanem két, vagy több szakma egyidejű alkalmazását is megkövetelik a munkavállalóktól. Emellett, a szakképzésben a duális képzés előnyeit kihasználva biztosítani kell – a megye gazdaságában preferált képzési programokon - a legkorszerűbb gépeken való tanulást, illetve ösztöndíjrendszerrel segíteni kell a diákok (szakiskolások és egyetemi hallgatók egyaránt) elhelyezkedését és iskolában tartását. Bővíteni kell a képzőintézmények és iskolák (szakképző iskolák és felsőoktatási intézmények) közötti kapcsolatok számát, növelni kell a vállalati gyakorlati helyek számát, támogatni kell – a „duális képzési rendszer” részeként a mérnök-, közgazdászképzés gyakorlati helyeit és ehhez kapcsolódóan a vállalati ösztöndíjak számát, erősíteni kell a pályaorientációs tevékenységeket. A szakképzés mellett fontos legalább egy idegen nyelv magas szintű elsajátítása a diákok számára. A jövőben törekedni kell a munkavállalók (kiemelten a mérnökök és mérnökhallgatók) idegen nyelvismertének fejlesztésére. Az élethosszig tartó tanulás részeként javasolt tovább ösztönözni a formális és nem formális keretek között a felnőttképzést, különösen a munkanélküliek, illetve alacsonyán képzettek körében. A sárospataki Comenius Főiskolai kar fejlesztésével és megújításával biztosítani kell a felsőoktatási képzés és az ehhez kapcsolódó innovációs potenciál jelenlétét a hátrányos helyzetű térségben. Ezen koncepcióhoz illeszkedve szükséges egy nemzetközi színvonalú, felsőfokú borászati, gasztronómiai és vendéglátó-ipari szakképzés megteremtése Tokaj-Hegyalján, sárospataki központtal.

Leszakadó csoportok felzárkóztatása

- A leszakadó csoportok felzárkóztatásának és társadalmi mobilitásának elősegítése, az egyéni esélyek egyenlőségének biztosítása a speciális célcsoportok (pl. a periférián élők, idősök, fiatalok, mélyszegénységben élők, romák, stb.) igényeit, lehetőségeit és motiváltságát szem előtt tartó közösségi foglalkoztatási programokkal (pl. közösségi alapú szociális vállalkozások, szociális szövetkezetek működtetésével), melyet támogat a piaci alapú foglalkoztatást ösztönző állami-önkormányzati segélyezési rendszer is. A foglalkoztatási programoknak egyszerre kell elősegíteniük a képzettség, a foglalkoztathatóság javítását és a szociális, mentális problémák kezelését. A foglalkoztatási programoknak szolgálniuk kell a helyi közösséget kiszolgáló közcélú infrastruktúrák (pl. épületek, zöldfelületek) karbantartását,

illetve korszerűsítését, illetve a biomasszán alapuló helyi léptékű hőenergia termelést. Összhangban a Nemzeti Roma Stratégiával az alábbi, különösen a roma és hátrányos helyzetű lakosság társadalmi mobilitását szolgáló fejlesztési célok elérésére kell törekedni a beavatkozások során:²

- roma és a munkaerő-piaci szempontból halmozottan hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatási rátájának növelése, mely jelentős potenciális erőforrást jelent a gazdasági tevékenységek bővítése során;
- az esélykiegyenlítő közoktatásban a mindenki számára elérhető óvodai nevelésen túl az alapfokú oktatásban biztosítani kell az érzelmi intelligencia fejlesztése mellett a biztos tudás (írás, olvasás, számolás, szövegértés) megszerzését, ami megalapozza a szakismeretek elsajátítását, továbbá támogatni kell a felnőttek körében az általános iskolai végzettség megszerzését;
- az esélyegyenlőséget biztosító oktatásban a hátrányos helyzetű, köztük roma fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése- igény szerint kiegészítő képzési programok révén;
- a szociális ellátás részeként a halmozottan hátrányos helyzetű kisgyerekek esetében a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése, a családok támogatása, a problémák korai felismerése, az ingyenes iskolai étkezés kiterjesztése, továbbá a szakemberek célzott képzése/továbbképzése (emellett, szülők bevonása a képzésbe);
- az érintett roma és nem roma közösségek bevonása a felzárkóztatási programokba, a lakosság szemléletformálása a felzárkóztatási programok sikere érdekében;
- A roma civil társadalom szerepének megerősítése a romák civil és politikai szerepvállalásának ösztönzése;
- a kulturális intézményrendszer nem-formális és informális oktatásban való részvételének bővítését és minőségi fejlesztése a szocio-kulturális különbségek mérséklése érdekében;
- Az oktatási, a szociális, az egészségügyi és egyéb intézmények, civil segítő szervezetek összehangolt cselekvése révén az állátalanságból fakadó hátrányok mérséklése, a mélyszegénység továbböröklődésének megakadályozása.

Egészségi állapot javítást szolgáló programok és intézményrendszeri fejlesztések

- A lakosság egészségi állapotának javítása érdekében - a betegségek kialakulásának megelőzése részeként - az egészséges életmód elterjesztéséhez kapcsolódó programok (pl. dohányzásról való leszokás támogatása, megelőzésének, visszaszorításának támogatása, drog prevenció, egészséges táplálkozás és aktív mozgás elterjesztése, folyamatosan elérhető szűrések a társadalom minden rétege számára, a lakhatási feltételek javítása integrált szociális célú programok részeként), illetve a szervezeti és térségi együttműködésre építő – pl. a „Csillagpont kórházhoz” kapcsolódó - egészségügyi ellátási fejlesztések megvalósítása az alap-, a járó-beteg szakellátás és a magas szintű ellátás korszerűsítésével. Az egészségügyi fejlesztések komplex megközelítése szükséges, ösztönözni kell az egészségüghöz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztését, termékek előállítását. Az egészségügyi alapellátásban a szakember hiány csökkentése csoportos orvos-praxisok létrehozásával és a kistérségi körzetekben az ellátás ösztönzése kedvezőbb finanszírozási feltételek kialakításával. Elektronikus kommunikációs kapcsolatrendszer kiépítése a szakellátást végző szolgáltatók, a háziorvosok, betegek valamint az egészségügyi hatóság között és közös, a gyógyítást támogató adatbázisrendszer kialakítása;

• ² Célok kijelölése az alábbi dokumentum alapján történt: Borsod-Abaúj-Zemplén megye „A hátrányos helyzetben élők társadalmi felzárkóztatását, mobilitását elősegítő” stratégiája. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Államigazgatási Kollégium kiadványa, 2012

- Fontos feladat az egészségmegőrzés érdekében is a mozgás és szabadidő infrastruktúrájának helyet adó szabadtéri és fedett terek korszerűsítése, fenntartása, illetve a szolgáltatási kínálat bővítése.

Szociális ellátási kapacitás bővítése és újszerű megoldások alkalmazása

- Innovatív megoldások, akciók alkalmazása a helyi társadalom megújulásának, fejlődésének szolgálatában („társadalmi innováció”), illetve a helyi kötődés, lokálpatriotizmus erősítése. A társadalmi akciók során folytatni kell azon modelleket, melyek a településszerkezethez, illetve a civilek bevonásához kapcsolódnak, így például:
  - házi segítségnyújtás mellett a falugondnokok alkalmazása;
  - lakótelepi környezetben, súlyos társadalmi problémákkal küzdő kistelepüléseken közösségszervezők bevonása a helyi lakosság társadalmi mobilizálásának ösztönzésére;
  - a gyerekek napközbeni elhelyezésének alternatív formái (családi napközik) a kistelepüléseken, hogy ezzel is segítsék a nők korábbi munkába való visszatérését.

Határ menti társadalmi kapcsolatok

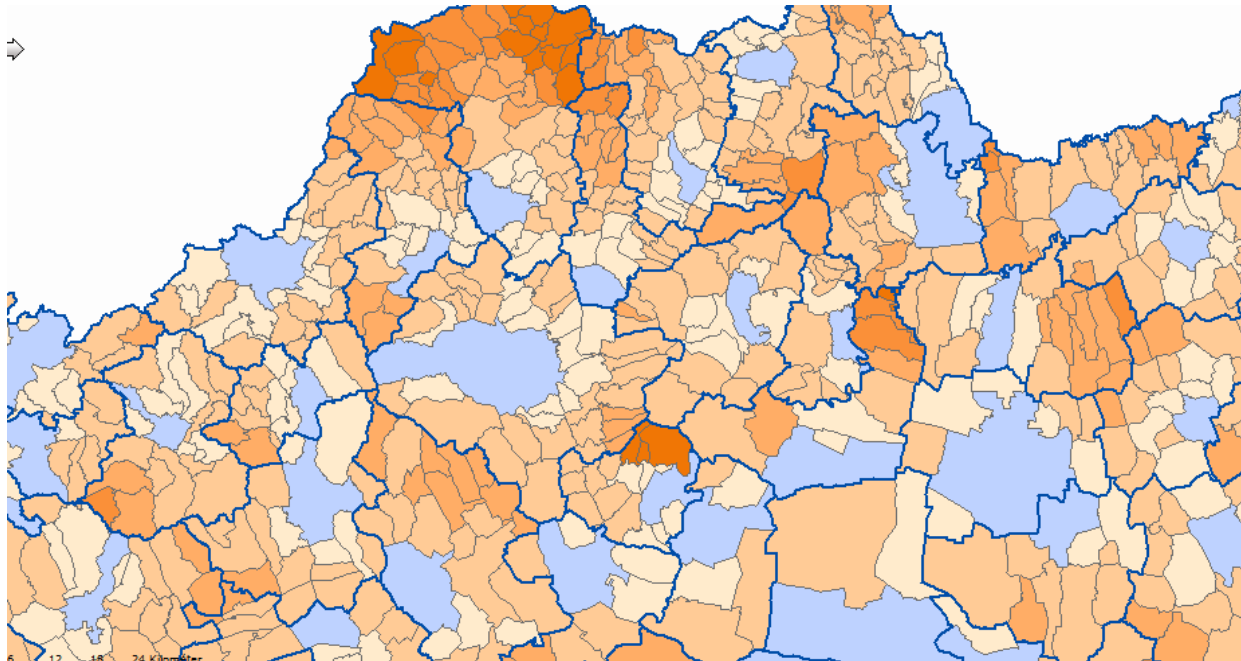
- A határon átnyúló társadalmi és kulturális kapcsolatok erősítése, a nemzeti hagyományok ápolása a határ két oldalán élők közötti kölcsönös megértés elősegítése érdekében.

3. *A munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása*

- Miskolc vasúti elérhetőségének javítása a Budapest – Miskolc - Nyíregyháza fővonal korszerűsítésével, hogy a menetidő Budapest irányába, illetve a szomszédos nagyvárosok (pl. Nyíregyháza, Debrecen) felé minimálisra csökkenjen;
- A megyén belüli, elővárosi jellegű (tram-train) közösségi közlekedés fejlesztése a Tiszaújváros – Miskolc – Sajószentpéter – Kazincbarcika-Ózd tengelyen és Szikszó-Encs, valamint Szerencs irányába, elsősorban a meglévő vasúti infrastruktúra korszerűsítésével, bővítésével, a Miskolc központú sugaras vasúthálózat adta feltárási lehetőségek kihasználásával. Az elővárosi közlekedési rendszer fejlesztésével párhuzamos Miskolcon belül az észak-déli vonalas közösségi közlekedés fejlesztése, illetve az Egyetemváros és Diósgyőr felé vezető iparvágányon a személyközlekedés elindítása (tram-train). A közösségi közlekedési rendszer fejlesztése részeként kiemelt feladat Miskolcon a Búza tér tehermentesítése, és a helyi és helyközi autóbussz-állomások forgalmi feladatainak részleges áthelyezése Kandó térre intermodális központ kiépítése céljából, illetve ezzel párhuzamosan a tér átalakítása egy élhetőbb belváros megteremtése érdekében. Ózdon és Mezőkövesden intermodális személyszállítási központ kialakítása P+R parkolók és B+R tárolók létesítésével. Szerencs és Sátoraljaújhely között a vasútvonal villamosítása a teljes pályaszakasz felújításával, az állomások és megállóhelyek, valamint az utas-kiszolgáló rendszerek korszerűsítésével. Sátoraljaújhelyen a vasúti közlekedés fejlesztése, valamint a mezőzombori deltaág helyreállítása a térség kelet-nyugati vasúti elérhetőségének javítása érdekében;
- Rugalmasan működő integrált (helyközi és helyi) közösségi közlekedési megoldások alkalmazása a kistelepülések és a munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása érdekében. A közösségi közlekedési rendszer fejlesztésénél a környezetkímélő megoldások (pl. járművek korszerűsítése, gyalogos, kerékpáros kapcsolat biztosítása, különös tekintettel a főútvonalak melletti párhuzamos utak építése, zéró emissziós közlekedési infrastruktúrák fejlesztése), az akadálymentesítés (állomások korszerűsítése, magas peronok építése, járművek elérhetősége), az utasbarát-szolgáltatások (pl. menetrendi információk, elektronikus jegyvásárlás, ütemes menetrend kialakítása), valamint a forgalomirányítási rendszerek fejlesztésére és a közforgalmú autóbussz-közlekedés előnyben részesítését segítő forgalomtechnikai eszközök biztosítására különös figyelmet kell fordítani. A közösségi közlekedés-fejlesztéshez kapcsolódóan az állomásokon P+R parkolók kiépítése, B+R tárolók kialakítása;

Térkép 1.: Térségi központok térségen belüli elérhetősége

Minél lassabb az elérhetőség a térségi foglalkoztatási központhoz viszonyítva, annál sötétebb az adott település színe.

Forrás: www.terir.hu – TEIR térinformatika

- A határon átnyúló közlekedési útvonalak fejlesztése, így többek között a Miskolc-Kassa autópálya megépítése, mely részben hozzájárul az érintett utak menti települések környezeti terhelésének csökkentéséhez.
- A megyei főutak hálózatának továbbfejlesztése
  - a települések belterületeinek elkerülése, szolgálva a települési környezeti állapot javítását az alábbi főutak mentén:
    - a 25-ös útnál Ózd, Sajópüspöki, Bánréve elkerülése és a Borsodnádasd - Eger kapcsolat korszerűsítése, melyet Heves és Nógrád megyével együttműködve kell megvalósítani;
    - a 26-os útnál Sajószentpéter és Berente, Kazincbarcika (fejlesztés folyamatban van), Vadna, Dubicsány és Putnok elkerülése és a Miskolc északi elkerülő út II. üteme;
    - 27. sz. főút: Edelény elkerülése,
    - a 35-ös útnál Nagycsécs, Sajószöged elkerülése;
    - a 37-es útnál Szerencs, Sátoraljaújhely elkerülése és gyorsforgalmi úttá való fejlesztése;
    - a 39-es úton Bodrogkisfalud, Bodrogkeresztúr, Tokaj elkerülése, utóbbi egy új Tisza híd megépítésével a világörökségi magterületet nem, a védőövezetet pedig a legkevésbé érintő nyomvonalon.
  - Szükséges egy-egy nagyobb forgalmú termelőüzem (pl. Borsodi Sörgyár) esetén a kisebb településeket (pl. Hernádnémeti) érintő közlekedési terhelés csökkentése elkerülő utak építésével. Több kistelepülésen az átmenő teherforgalmat korlátozni lehet (pl. időszakos eltereléssel, sebességkorlátozással).

- Az OTrT alapján új közúti kapcsolatok kialakítása, melyek főként a megye keleti részeit érintik, illetve a megyehatáron átnyúló kapcsolatok erősítését szolgálják:
  - Tiszanagyfalu (38. sz. főút) - Mád - Encs térsége (3. sz. főút);
  - Sárospatak (37. sz. főút) - Cigánd - Kisvárdá - Vásárosnamény - Tivadar - Fehérgyarmat (491. sz. főút);
  - Cigánd – Pácin.

Ugyan az ORTT-ben nem szerepel, de javasolt a Tibolddaróc – Sály - Kisgyőr - Miskolc-Tapolca - Bükkaljai, illetve a Tiszakarád - Tiszacsermely közötti új útszakasz megépítése.

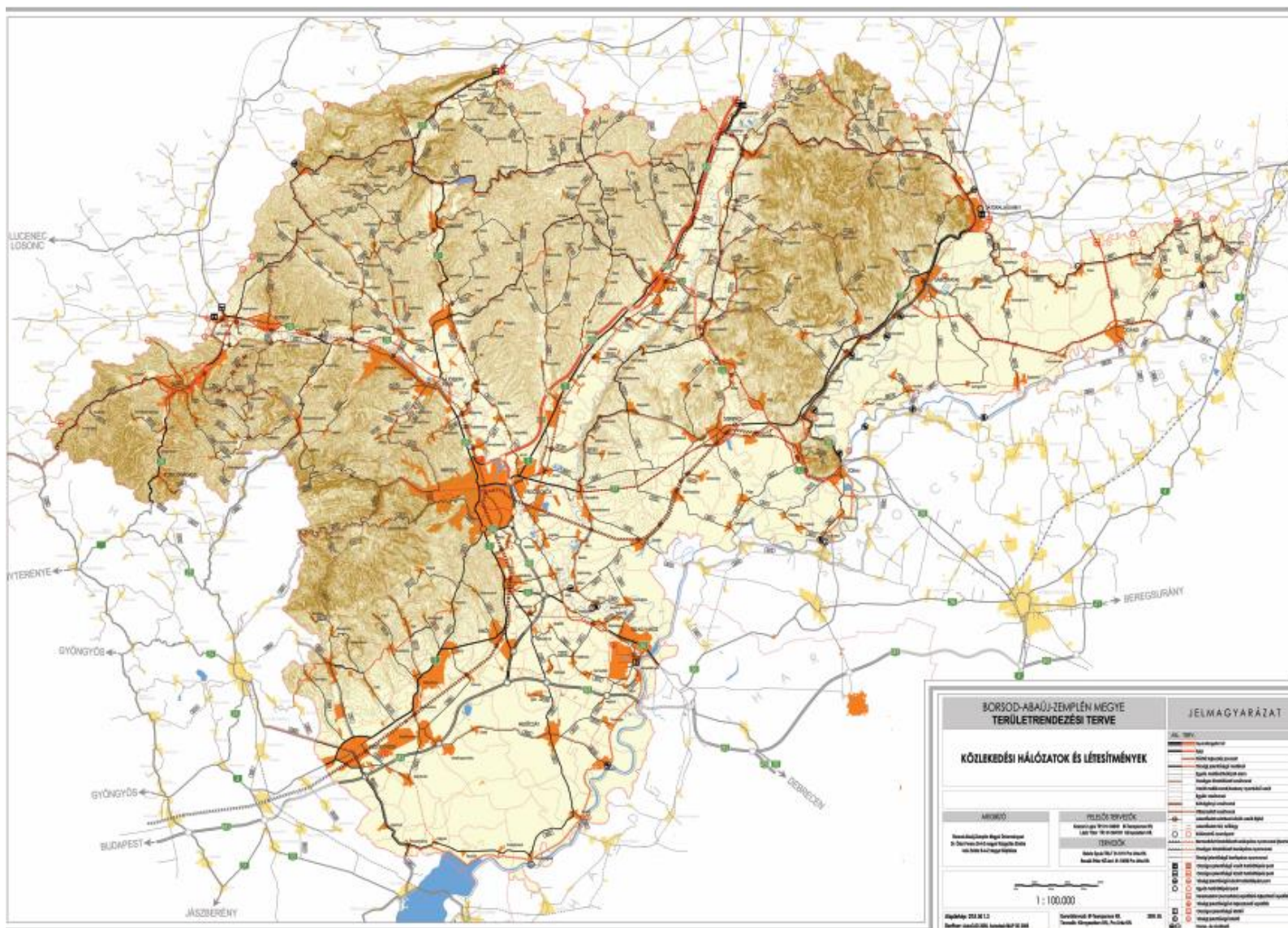
- A megyei mellékutak karbantartása, fejlesztése és korszerűsítése a megyén belüli elérhetőség javítására, különös tekintettel a helyközi - országos, regionális - menetrend szerinti közforgalmú autóbusz közlekedés menetidejének betarthatóságára, az utazási komfort fokozására, a közlekedésbiztonsági és üzemeltetési feltételek javítására.
- Új térségi jelentőségű közúti közlekedési kapcsolatok (mellékutak) Szlovákia irányába, így minden kisebb, a határ menti településeket legrövidebben összekötő közút megnyitása, illetve szükség szerint megépítése. Ennek keretében például az alábbi települések közötti összeköttetések megteremtése:
  - Domaháza-(Szlovákia, Petrovce/Gömöréterfalva), mely út megépítése 3 megyére is hatással van;
  - Bánréve-(Szlovákia, Lenartovce/Lénártfalva);
  - Aggtelek-(Szlovákia, Dlhá Ves/Gömörhosszúfalva);
  - Krasznokvajda-Perecse-(Szlovákia, Janík/Jánok);
  - Hidasnémeti-(Szlovákia, Perín-Chym/Perényhim);
  - Lácacséke-(Szlovákia, Pribenik/Perbenyik);

A szlovák-magyar határ mentén az egykori vasútvonal helyreállítása.

- Miskolc keleti kapujában a közlekedési folyosó áteresztő képességének javítása a város határától a belvárosig, buszsáv, valamint a kerékpáros közlekedés feltételeinek kialakításával, a Sajó-híd és a Gömöri felüljáró átépítésével, bővítésével, illetve a vasút feletti Martin-Kertvárost és a belvárost összekötő Y-híd átépítése és a belvároson áthaladó közúti forgalom tehermentesítése új tehermentesítő utak megépítésével.
- A kerékpáros közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése a biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése érdekében, különösen az iparterületekre (pl. Felsőszolcai ipari park), illetve a jelentősebb forgalmú turisztikai vonzerőkhöz vezető utak mentén.

Térkép 2. Tervezett közlekedési hálózat és fejlesztések bemutatása a B-A-Z megyei területrendezési tervből

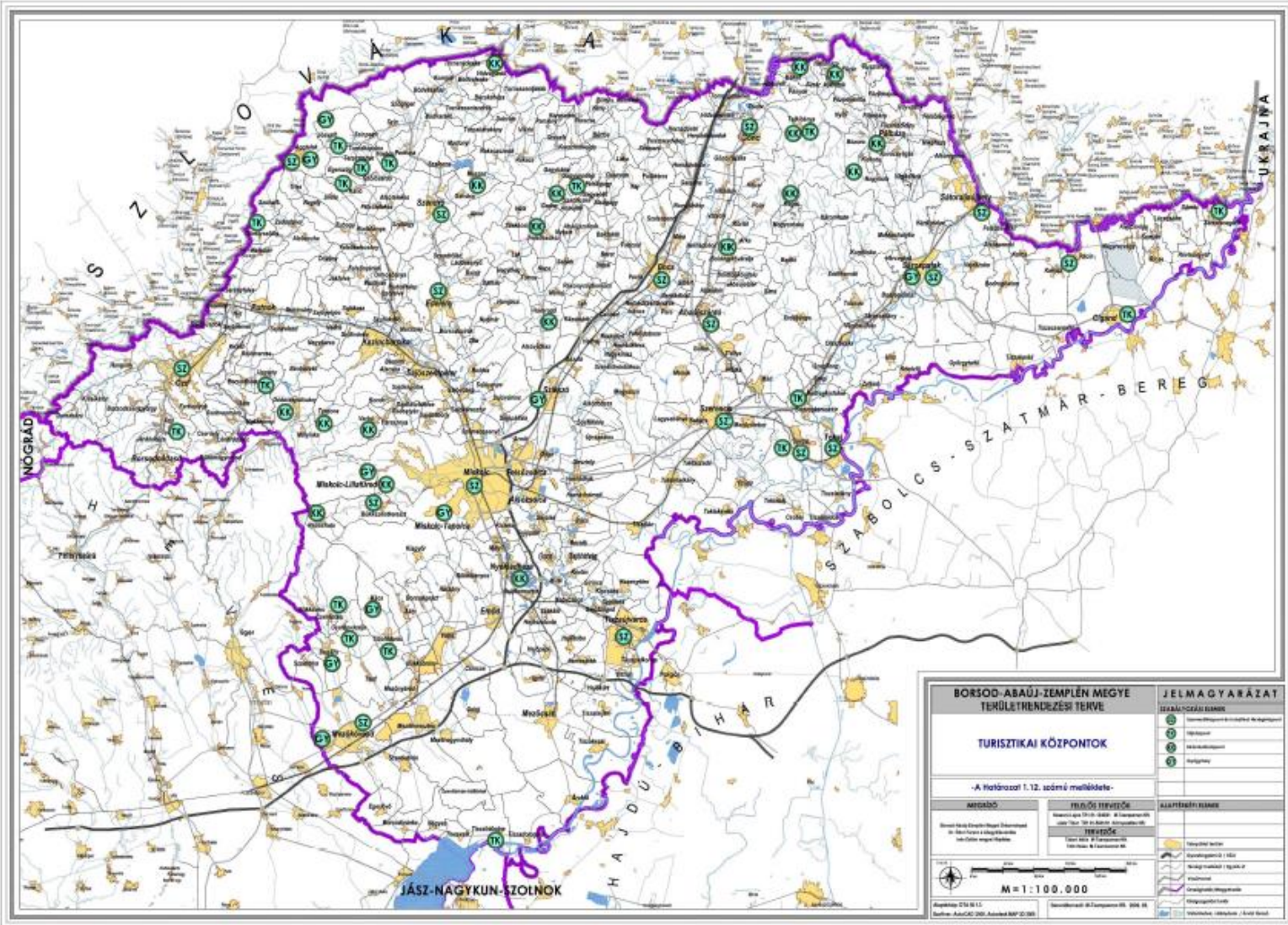
4. Az egyedi természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása

Természeti és kulturális örökségértékek turisztikai célú fenntartható hasznosítása

- A turisztikai vonzerők (attrakciók és programok) és szolgáltatások (pl. elsősorban a meglévő szálláshelyek minőségi fejlesztése és egyéb, a turisták által igénybe vett egészségügyi, szabadidős, kulturális és helyi értékkeremtéssel összefüggő gazdasági szolgáltatások, programok) együttes, összehangolt, térségi (desztinációs menedzsment) alapú fejlesztése és szervezése – illeszkedve az Észak-Magyarországi régió és Kassa turisztikai kínálatához, - különös tekintettel:
  - a világörökségi területekhez (Aggtelek, Tokaj - Hegyalja, Tisza-tó térsége, Matyóföld szellemi öröksége a Hadas városrészsel) kapcsolódóan, illetve
  - a bor-, kulturális-, egészség- (gyógy-) és termál-, valamint az aktív turizmus összehangolt, egyedi értékeken alapuló kínálatának a fejlesztése elsősorban a turisztikailag frekvenciált térségekben: természeti értékekben és kulturális örökségben gazdag térségek, ahol kiemelt helye van az aktív (pl. a kerékpár, horgász, lovas, evezés), az élmény, a szelíd- és a gasztronómiai turizmusnak
    - Szőlőjéről és borászatáról híres Tokaj-Hegyalja;
    - a várakban, erdei túraútvonalakban gazdag Zemplén;
    - Abaúj-Hegyköz térsége a vallási turizmusra, illetve a helyi alapanyagokból készült termékekre (pl. pálinka) építve;
    - Miskolc a történelmi belvárosával, a Diósgyőri vár környezetével és Lillafüred térségével, valamint a bükk hegyvidéki területeivel, gyógynövényekkel
    - Aggteleki cseppkő-barlang térsége a megújuló edelényi kastéllyal és a kapcsolódó kisebb, rurális jellegű turisztikai fejlesztésekkel (Pl. Szögliget-Szádvár örökségturisztikai fejlesztése);
    - Bükk-hegység különleges természeti adottságai (pl. Ómassa, Lázberci-tó);
    - Tisza-tó térsége összhangban a szomszédos megyékben tervezett fejlesztésekkel;
  - A turisztikai szempontból jelentősebb gyógy- és termálfürdők tekintetében az egészségturisztikai szolgáltatások, illetve egyedi arculattal a szolgáltatási színvonal bővítése és minőségének javításához kapcsolódó beruházások megvalósítása: Miskolc – kiemelten építve a tapolcai barlangfürdő egyedi adottságaira, illetve a termálfürdő újjáépítése, Mezőkövesdi Zsóry-fürdő, Sárospataki Végardó-fürdő, Bogácsi Thermálfürdő, Tiszaújvárosi Termálfürdő. A fürdőkhez kapcsolódó szolgáltatások mellett fontos feladat a települési környezet, így a gyógyhelyi adottságok fejlesztése is.
  - Zarándok turizmus fejlesztéséhez túraútvonalak (pl. Engesztelő Zarándokút, Mária út mentén) építése, illetve a kiszolgáló turisztikai infrastruktúra (szálláshelyek) korszerűsítése, indokolt esetben újak létesítése.
  - Megyei szinten összehangolt turisztikai marketing és értékesítés-ösztönző tevékenység támogatása a desztinációs menedzsment rendszer keretein belül.

Térkép 3.: Turisztikai központok és turisztikai szempontból frekvenciált települések bemutatása a B-A-Z megyei területrendezési tervből

Zöldség- és gyümölcsstermesztés, állattenyésztés, valamint a helyi, tájjellegű élelmiszeripari termékek kisipari előállítás, hűtőházak és elsődleges feldolgozók létesítése, öntözés támogatása

- Integrált zöldség- és gyümölcsstermesztési (körte, kajsz, alma, szilva, cseresznye és dió), valamint ehhez kapcsolódóan raktározási, értékesítési és feldolgozási rendszerek (hálózati szövetkezeti rendszerek) kialakítása és a fejlesztésükhöz szükséges beruházások támogatása minden kistérségben. A helyi (térségközponti) piacokon való értékesítés megszervezése, igény szerint helyi piacok korszerűsítése. A mezőgazdasági tevékenységek ösztönzése különösen preferált a Taktaköz, Bodrogköz és Bodrog mente, Cserehát, Encs, Edelény és Dél-Borsod térségében;
- A zöldség-, gyümölcsstermesztést szolgáló hőenergia hasznosításának a támogatása (pl. termálfürdők térségében: Bogács, Mezőkövesd, Miskolc-Tapolca, Tiszaújváros, Mezőcsát, Sárospatak, illetve geotermikus fűtőművekhez kapcsolódóan), valamint az öntözéses rendszerek kiépítését biztosító vízgazdálkodási beruházások (víztározók, csatornák) megvalósítása;
- A mezőgazdasági tevékenységek bővítésével a falusi háztáji gazdálkodás beindítása, valamint a vadászati hagyományok ápolása és a halászati tevékenységek és feldolgozási kapacitások bővítése. A ház-táji jellegű, extenzív állattartás támogatása különösen az arra alkalmas (pl. védett) területeken;
- A szőlőstermesztés és borkészítés különleges területe a Tokaji és Bükkaljai borvidék, mely területek kedvező termőhelyi adottságait meg kell őrizni és törekedni kell a talaj- és levegőszennyezés csökkentésére, valamint a minél teljesebb termőterület-kihasználás érdekében támogatni szükséges a legértékesebb területek be-, illetve visszatelepítését, szükség szerint a Natura 2000-es előírásokkal összhangban;
- A mezőgazdaságon belül az állattenyésztés kapacitásainak a bővítése és az állattartó telepek modernizálása korszerű technológiák alkalmazásával, valamint a helyi termékclánba illeszkedő húsfeldolgozás korszerűsítése és fejlesztése;
- A Tisza menti térségekben (Cigándi és Inérháti árvíztározók környezete) az ár- és belvízvédelemhez illeszkedve hagyományos ártéri tájgazdálkodás folytatása és a vizes élőhelyek ökológiai táj-rehabilitációja, a mezőgazdasági területek természeti adottságoknak megfelelő használata és az agrárturizmus fejlesztése;
- Környezet-egészségügyi szempontból a környezetkímélő növénystermesztési technológiák széles körben való elterjesztése;
- Mezőgazdasági, erdőgazdasági tevékenység bővítéséhez, fejlesztéséhez kapcsolódó képzési programok, illetve tanácsadási szolgáltatások, különösen a mikro- és kisvállalkozások növekedésének ösztönzésére.

Felszín alatt található nyersanyagok energetikai célú fenntartható hasznosítása

- Bányászat és nehézipar fejlesztése 21. századi technológiákkal. A regionális szinten egyeztetett szén és energia stratégiába illeszkedő komplex gazdaságfejlesztési rendszer felépítésének támogatása (bányanyitások, tisztaszén-technológia energetikai fejlesztése, lakossági kazánprogram kialakítása). A program révén a képzetlen munkaerő foglalkoztatásnak elősegítése, illetve az energia-előállítás, valamint felhasználáshoz kapcsolódóan a helyi gazdaság megerősítése.
  - A bányászat kapcsán a Bükkábrányi lignit bánya termelésének folytatása, további lignit kutatások megvalósítása a megyében (pl. Edelény térségében);
  - Három új barnaszénbánya megnyitása Farkaslyuk (tanbánya), Dubicsány és Tardona (mélyművelésű bányák) térségében és a szükséges kapcsolódó szakképzések újraindítása;

- A lakosság és a közületek széntüzelésre történő átállításához biztosítani kell a modern, környezetbarát lakossági és intézményi kazánok hazai gyártását;
  - A szénbányászatra építve villamos-energiatermelő erőmű indítása;
  - Egyéb nemesfém és egyedi kőzetek bányászata és alkalmazásuk fejlesztésének ösztönzése (pl. Rudabányán, vagy perlit bánya Pálházán);
  - Az új kavics és homokbánya nyitáskor törekedni kell a környezet közlekedési eredetű terhelésének mérséklésére, valamint a művelés által érintett, felszín alatti víz minőségi és mennyiségi védelmére. Biztosítani kell a bányászati technikák és bányászati hulladékok környezetkímélő kezelését, elhelyezését;
  - A bányászati tevékenységek korlátozása, illetve beszüntetése a kiemelt turisztikai vonzerőt képviselő, különösen a világörökségi területeken.
5. *Az energia megújuló forrásokból történő előállításának és helyi felhasználásának, valamint az energiahatékonyságnak az ösztönzése*
- A megújuló energiaforrások hasznosítása a térségi decentralizált energiatermelő, tároló, elosztó és integráló rendszerek létrehozásával, amely egyszerre segíti a nagyobb intézmények, ipari területeken koncentrálódó vállalkozások, illetve távfűtőművek energiaköltségeinek csökkentését, valamint - különösen a biomassa alapú fűtési célú energiatermelés esetén - a helyi foglalkoztatás bővítését és az energiára fordított jövedelmek helyben tartását. A kiemelten fontos gazdasági központokban a hatékony és olcsó energia eléréséhez szükséges energetikai beruházások megvalósítása. A megújuló energiaforrások felhasználása az alábbi területeken célszerű:
    - A biomassa alapú energiatermeléssel összhangban a megyében az erődsültség növelése a gyengébb termőhelyi adottságú területeken: energiaerdő ültetvények létrehozása, valamint egyéb mezőgazdasági melléktermékek energetikai hasznosítása (ágyesedék, szalma, stb.);
    - Az „1 falu – 1 MW” program folytatása és DG RES (decentralizált megújuló energiaforrást hasznosítók) intelligens mikro-hálózat (smart grid) mérlegkörének megvalósítása a megyében úgy, hogy a közhálózatra kapcsolt, nem tervezhetően termelő berendezéseket (decentralizáltan termelő napelemek, szélerőművek) a tervezhetően termelő, villamos közhálózatra kapcsolt, non-profit jelleggel működő erőművekkel (növényolajos mini-erőművek, biogáz üzemek), energiátároló eszközökkel és koordináló távfelügyeleti rendszerrel szabályozzák;
    - Geotermikus energia fűtési célú alkalmazása lakossági, illetve termelői (pl. melegházi zöldségtermesztés) felhasználás céljára;
    - Szélerőmű park létesítése Cigánd térségében a Bodrogközi fejlesztések kiemelt beruházásaként és a Sajó-völgyének védett területektől távol eső részein;
    - Helyi szinten a vízenergia hasznosításának bővítése, figyelembe véve a duzzasztóművek környezeti hatásait, illetve a meglévő erőművek korszerűsítését;
    - A föld-hő hasznosítása hőszivattyús fűtési rendszerek elterjesztésével, hőszivattyú gyártás telepítésével.
  - Az energiafogyasztás csökkentésének és a megújuló energiaforrások alkalmazásának ösztönzése a lakosság, az intézmények és a vállalkozások körében, illetve az energiaveszteség minimalizálása a fogyasztó és termelő rendszereknél.
6. *Környezeti állapot és környezetbiztonság javítása*

- A megyében keletkezett, elsősorban ipari hulladék újrahasznosítási arányának növelése érdekében az érintett szereplők együttműködésével a hulladék-hasznosítási és az ipari ökoszisztéma rendszerek (pl. szelektív gyűjtés) fejlesztése (minden termékköre, pl. üveg), illetve célszerűen a lerakók és hulladékkezelők közelben lévő energetikai és vegyipari (metanol) célú hasznosítása. A keletkező hulladék mérséklésének csökkentés érdekében javasolt javító kisműhelyek létesítésének támogatása.
- A megyén átfolyó jelentősebb folyók mentén (Tisza, Hernád, Sajó, Takta, Bodrog), valamint a hegyvidéki vízfolyásoknál ár- és belvízvédelmi beavatkozások megvalósítása együttműködve a szomszédos térségek hatóságaival, kiemelten a Tisza mentén. Az ár- és belvizekkel kiemelten veszélyeztetett és ezért beavatkozást igénylő települések a helyzetelemzés 2.1.i pontjában található. Az érintett települések térségében szükséges:
  - a veszélyeztetett településrészeken történő építkezések erőteljes korlátozása;
  - árvízvédelmi rendszerek további megerősítése, illetve hiányzó szakaszokon a kiépítése (pl. Kis-Sajó teljes arnóti szakaszán a Felsőzsolcai gát folytatása);
  - belterületi csapadékvíz-elvezető rendszerek kiépítése;
  - a hullámtéri területek kitágítása, a folyókat kísérő természetes társulások területének kibővítése (pl. Hoór patak, Kis-Sajó mente), valamint az érintett területek hasznosítása a kockázati térképek és mederkezelési tervek alapján;
  - belvizek elleni védekezés érdekében a szivattyútelepek rekonstrukciója és a belvizek tározókba történő visszatartása a szárazabb időjárás esetén, a növények locsolása érdekében;
  - tározók (Inérhát, Gelej, Tiszakarád, stb.), záportározók rekonstrukciója.

A tározók kialakításánál szem előtt kell tartani a turisztikai és mezőgazdaság öntözési célokat, miközben meg kell teremteni az öntözési csatornarendszerek (pl. Hernádszurdok és Böcs közötti 60 km-es szakaszon) és megyei folyói közötti kapcsolatokat.

Mindezek mellett, folyamatos feladatot jelent a víziközmű-rendszerek rekonstrukciós igénye.

- Az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodó megyei és helyi stratégiák és cselekvési tervek kidolgozása.
- A települési környezet minőségének javítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok által lakott lakókörnyezeti területek (leromlott állapotú lakótelepek, romatelepek) fizikai és közösségfejlesztési beavatkozásait tartalmazó integrált megújítására (lakhatási, közösségi élet infrastrukturális, szervezési feltételeinek javítása, közbiztonság erősítése közösségi együttműködéssel).
- Miskolcon és a nagyobb városokban (Ózd, Kazincbarcika, Mezőköved, Sátoraljaújhely, Szerencs, Sárospatak, Encs, Sajószentpéter) a szén-dioxid kibocsátás csökkentése és a biztonságos közlekedés érdekében a kerékpáros közlekedés-rendszerek további fejlesztése.
- Törekedni kell a *kistelepülések* természeti, táji és kulturális örökségi értékeinek megóvására, a magas minőségű környezeti állapot fenntartására (pl. üres épületek közösségi, gazdasági, turisztikai célra való hasznosítása), ami egyrészt foglalkoztatást biztosít a helyi lakosoknak, illetve megőrzi a vidék vonzerejét is. A környezettudatosság széles körű elterjesztése már az iskolában és a felnőtt kis közösségekben.
- *Kistelepülések*, így többek között a 2000 LE alatti agglomerációk természet-közeli szennyvízkezelési programjának folytatása, elsősorban a vízgyűjtőterületeken és a sérülékeny ivóvízbázisú településeken. Az egészséges ivóvíz biztosítása érdekében az ivóvízbázisok védelme, vízminőség javítása, kis regionális ivóvízhálózatok kialakítása, a hálózati veszteségek minimalizálása. Minden olyan településen, ahol biológiailag tisztítják a szennyvizet, növelni kell a csatornahálózatra való rákötés arányát.

- Táj-rehabilitáció, természetvédelem és a szennyezett területek kármentesítése a megye iparosodott vidékein:
  - A szennyezett területek kármentesítése elsősorban Miskolc ipari telepein, Kazincbarcika, Tiszaújváros, Ózd térségében kiemelt feladat (ld. részletesebben helyzetelemzés 2.1.f fejezetben);
  - Illegális hulladéklerakók teljes körű felszámolása, kialakulásuk megakadályozása közösségi összefogással;
  - A táj-rehabilitációt igénylő területek a bányászat és az ipar által létrehozott tájsebek, roncsolt területek, amelyek országos jelentőségű összefüggő övezete Miskolc - Kazincbarcika – Edelény - Rudabánya térségében, illetve Ózd környezetében és Bükkábrány térségében található;
  - A megye biológiai sokféleségének, így ritka növényfajai és állatfajai (szalakótavédelem, szöcskeegér-védelem, ősi gyümölcsfajták védelme, denevérek védelme, gyepterület-rekonstrukció, kétéltűátjárók, - remetebogár védelme) életterének, élőhelyének megóvása;
  - Tokaj-hegyláncján a világörökségi kultúrtáj magterületének kibővítése, valamint a védőövezet-bővítés lehetőségének megvizsgálása szükséges.

Horizontális jellegű fejlesztési célok

A horizontális jellegű célok egy állandó szempontként kezelendők a fejlesztési célok és javaslatok megvalósítása során, illetve a részletes program kidolgozásának folyamatában. A célok többnyire érvényesülnek a stratégiai célok tartalmában, de különösen fontos szerepük van a program megvalósításban, a projekt kiválasztás szempontjaiban, hogy ezen szempontok alapján is orientálják a támogatandó projektek tartalmát.

- Fenntartható környezet- és tájhasználat, mely során a tervezett beruházások, (pl. ingatlan-, vonalas infrastruktúra-fejlesztések) figyelemmel vannak a természeti értékek védelmére, a vízbázisok védelmére, a levegőszennyezés csökkentésére, a hulladékok keletkezésének mérséklésére. A fejlesztések során figyelemmel kell lenni a megyei, illetve települési környezetvédelmi programokra, valamint a rendezési tervekre, amelyek az egyes településeken, illetve térségekben a természeti, környezeti adottságok és erőforrások számbavételével korlátozzák az egyes beruházások megvalósítását, ezen adottságok és értékek megőrzése és védelme érdekében;
- Barnamezős területek hasznosítása, illetve a használaton kívül épületek, területek újrahásznosítása a zöld mezős beruházások helyett. A barnamezős területek kapcsán különös figyelmet kell fordítani az egykori és jelenleg használaton kívüli honvédségi területek és objektumok újrahásznosítására;
- Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok bevonása (nemek közti esélyegyenlőség, hátrányos helyzetűek és megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása) a fejlesztésekbe, illetve a fejlesztések hatásainak szétterítése;
- Korszerű információs és kommunikációs technológiák (ICT) alkalmazása, mely során biztosítani kell az információknak a hátrányos társadalmi csoportokhoz való eljutását.
- Az adott térségben vagy ágazatban tevékenykedő társadalmi partnerek bevonása a tervezés megalapozottságának növelése, fejlesztések megvalósításához szükséges erőforrások biztosítása, valamint a fejlesztések eredményeinek, hatásainak fenntarthatósága és kiterjesztése érdekében.

2.3. A fejlesztési célrendszer meghatározása a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi részegységekre

A megye fejlesztési céljai eltérő mértékben relevánsak az egyes meghatározó foglalkoztatási térségekben, melyek a következők:

1. A „Borsodi tengely” részként:

- Miskolc (Tiszaújváros és Kazincbarcika) térsége, ahol meghatározó a gépgyártás és a vegyipar, illetve jelen vannak informatikai és szolgáltató vállalkozások. Ezen tényezőkre alapozva ösztönözni kell a magas hozzáadott értéken alapuló, innováció-orientált termelést, illetve a szolgáltatásnyújtást és a kapcsolódó magas színvonalú szak- és felsőoktatási képzés működését. A települések között jól működő közösségi közlekedési rendszer kialakítása, amely biztosítja a munkába való eljutást és a vállalkozások közti kapcsolatot.
- Ózd térsége, ahol a gazdasági környezet javításán túl fontos a közösségi alapon szervezett foglalkoztatás megvalósítása is. Ózdon a közlejövőben megvalósuló digitális archívumhoz kapcsolódó szolgáltatások új munkahelyeket, illetve vonzerőt jelenthetnek a városban. A mezőgazdasági foglalkoztatás részeként a Sajó-völgyében hagyományos növények (burgonya, hagyma, káposzta, stb.) termesztésének és feldolgozásának növelése, öntözése, bővítése.

2. Tokaj-Hegyalja – Zemplén térsége Sátoraljaújhely-Sárospatak „városegyüttes” bázisán, Tokaj-Hegyalja természeti értékeire és különösen a szőlőtermelésre, borászatra, vadászatra, kézműves helyi termékekre építve. Mindezen értékek magasabb szintű és fenntartható hasznosítása érdekében szükséges a turisztikai szolgáltatások, így többek között a szálláshelyek minőségének fejlesztése. A mezőgazdasági tevékenységek bővítése részeként a Bodroghközben a hagyományos kertészeti termelés visszaállítása, feldolgozók létesítése, öntözés megoldása, valamint a Hegyközi területeken a fáfeldolgozás szélesítése. Ezen ágazati preferenciák mellett bővíthetnek a természeti értékeket figyelembe vevő termelő tevékenységek. A magyar-szlovák határon való átjutás új igényeket támaszt az egészségügyi, illetve oktatási szolgáltatások fejlesztése elé. A térségen belül külön kell kezelni a Tisza völgyében a Taktaköz és Bodroghköz területét, ahol különösen fontos a közszféra támogatásával-szervezésével a foglalkoztatás-ösztönzése, a környezetkímélő mezőgazdasági tevékenység támogatása.

3. Abaúj-Cserehát térsége, ahol fontos a társadalmi felzárkóztatás elősegítése a helyi foglalkoztatás szervezésével, a képzettség javításával és intenzív szociális-közösségszervező munkával. A térség foglalkoztatásának növelése miatt ösztönözni kell a mezőgazdasági termelést (növénytermesztés: kertészet, zöldség – gyümölcsstermesztés és állattenyésztés), valamint a termékek élelmiszeripari feldolgozását (pl. konzerváló-, savanyító-, feldolgozó üzem építése). A helyi alapanyagokból készülő termékek értékesítését segítheti a falusi-agro turizmus fejlesztése.

4. Mezőkövesd-Tiszaújváros térsége, ahol fontos a közlekedési rendszerek csomópontjára épülő logisztikai szolgáltatások megteremtése. A logisztikai és a kapcsolódó közlekedési szolgáltatások fejlesztésének az M3-as, M 35-ös, az M30-as autópályák, illetve a Tiszai vízi-forgalom, a Budapest-Miskolc (Kassa, Nyíregyháza, Záhony) vasútvonal és a mezőkövesdi repülőtér összehangolt szolgáltatás kínálatán kell alapulnia, ami nem csak a helyi vállalkozásokat, hanem a transzkontinentális áruforgalmat is ki tudja szolgálni. A Dél-borsodi Mezőség területén a szántóföldi növénytermesztés, állattenyésztés bővítése, öntözési lehetőségek növelése, tárolás, feldolgozás feltételeinek javítása.

5. Miskolcon városán belül kiemelendő a város egyetemi bázisára és a kutató intézetekre, vállalati fejlesztésekre alapozva a kutatás-fejlesztés-innovációs tevékenységek ösztönzésének a szükségessége. A kormánynak ösztönöznie kell országos hatáskörű intézményi központok, valamint regionális pénzügyi központok, illetve multinacionális vállalati kutatóközpontok térségben való megjelenését. Mindezen célok elérését támogatja a 1707/2013. (X. 8.) Korm. határozat, melyben Miskolcot és térségét kiemelt fejlesztési központtá nyilvánította a kormány. A kormány döntése szerint különösen fontos a térségben tervezett célok és fejlesztési programok illesztése a kutatás-fejlesztési és innovációs szakpolitikába és a fejlesztéspolitikába,

6. A megyét elsősorban a szlovák-magyar határ menti együttműködések érintik, mely területen javasolt a gazdasági és társadalmi kapcsolatok további ösztönzése. Az együttműködés részeként javasolt ösztönözni az érintett térségekben a meghatározó gazdasági ágazatok közti együttműködést, tapasztalatcserét a gazdaságfejlesztést támogató intézmény-hálózat működéséről, illetve együttműködési projekt indítását a technológia transzfer ösztönzésére és a kapcsolódó együttműködések szervezésére, valamint közös vállalati együttműködésen alapuló K+F+I projektek támogatását. A turizmus területén fontos a turisztikai menedzsment és marketing szakterületen tapasztalatcsere lebonyolítása, valamint közös marketing akciók indítása, illetve a határmenti turisztikai desztinációs területek közös termékfejlesztése. A gazdaságfejlesztés mellett továbbra is fontos a társadalmi, civil kapcsolatok bővítése, illetve az un. személyek közti kapcsolatok ösztönzését támogató projektek megvalósítása. A környezetfejlesztés és kockázat megelőzés területén továbbra is fontos az érintett területek hatásainak jó és hatékony együttműködése, különösen vízügy és természetvédelem területén. A gazdasági és társadalmi együttműködések bővítéséhez fontos a közlekedési kapcsolatok javítása, így Miskolc és Kassa között a 3-as út teljes szakaszának autópáttá való fejlesztése, valamint a határon útnyúló alacsonyabb rendű közlekedési kapcsolatok bővítése.

3. A célrendszer koherencia vizsgálata

3.1 Belső koherencia vizsgálat

3.1.1. A jövőkép, a fejlesztési elvek és az átfogó cél kapcsolatának bemutatása

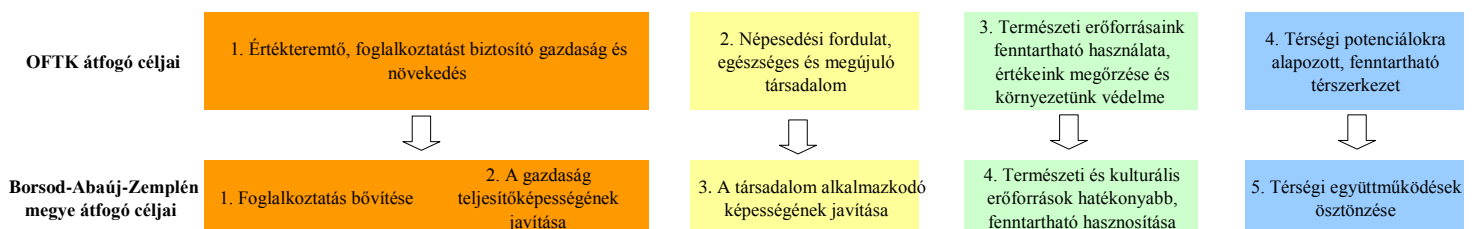
A jövőkép és az átfogó cél koherenciája biztosított, a jövőkép elérését szolgálják az átfogó célok.

3.2 Külső koherencia vizsgálat

3.2.1. A célrendszer kapcsolata az OFTK³ tervezetével

Az alábbi táblázat mutatja a megyei és a nemzeti szintű átfogó fejlesztési célok összhangját:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye átfogó céljai	OFTK átfogó céljai
1. Foglalkoztatás bővítése	1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés
2. A gazdaság teljesítőképességének javítása	2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. A társadalom alkalmazkodó képességének javítása	3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Természeti és kulturális erőforrások hatékonyabb, fenntartható hasznosítása	4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
5. Térségi együttműködések ösztönzése	

³ Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió tervezete, mivel a végleges változat még nem került elfogadásra.

Az alábbi táblázat bemutatja a megyei és a nemzeti szintű stratégiai célok kapcsolatát:

Borsod-Abaúj-Zemplén megye stratégiai céljai

OFTK stratégiai céljai

1. Gazdasági versenyképesség javítása, munkahelyteremtés és innovációs tevékenységek ösztönzése

- Technológiai park, high-tech zóna létrehozása
- Térség-, illetve ágazat-specifikus fejlesztések
- Logisztikai bázis fejlesztése
- Gazdaságfejlesztés finanszírozási rendszerének megújítása
- Gazdaságfejlesztést ösztönző intézményrendszer kialakítása
- Vidéki térségek fejlesztése

1. Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság

8. Az ország makro-regionális gazdasági és térszerkezeti csomópont

9. Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek

11. Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság és egyenlő létfeltételek az ország egész területén

2. A helyi társadalom munkaerő-piaci igényekhez történő alkalmazkodóképességének javítása

- Gazdaság igényeire, piaci kihívásokra rugalmasan reagáló képzési, szakképzési rendszer működtetése
- Leszakadó csoportok felzárkóztatása
- Egészségi állapot javítást szolgáló programok és intézményrendszeri fejlesztések
- Szociális ellátási kapacitás bővítése és újszerű megoldások alkalmazása

4. Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I

5. Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció

11. Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság és egyenlő létfeltételek az ország egész területén

3. A munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása

9. Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek

12. Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere

5. Az egyedi természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása

- Természeti és kulturális örökségértékek turisztikai célú fenntartható hasznosítása
- Zöldség- és gyümölcstermesztés, állattenyésztés, valamint a helyi, tájjellegű élelmiszeripari termékek kisipari előállítás
- Felszín alatt található nyersanyagok energetikai célú hasznosítása

2. Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)

3. Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás

7. Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme

10. Vidéki térségek érték alapú felemelése

6. Az energia megújuló forrásokból történő előállításának és helyi felhasználásának ösztönzése

7. Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme

7. Környezeti állapot és környezetbiztonság javítása

7. Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme

OFTK stratégiai céljain belül a „6. Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság” cél elsősorban az eszközrendszer miatt országos szinten értelmezhető, ugyanakkor a megye számára is fontos, hogy az itt működő önkormányzatok közszolgáltatási feladataikat igény

orientáltan és hatékonyan lássák el. Kiemelten fontos, hogy a megye minden településén biztosítani kell területi együttműködések, vagy mobil szolgáltatások révén is a közszolgáltatások elérhetőségét, hogy a mindennapi lakhatáshoz szükséges funkciók meglegyenek. Törekedni kell a településeken a természeti és épített örökségértékek megóvására, ésszerű hasznosítására.

Mivel az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció az ágazati stratégiákkal és tervekkel összhangban készült, ezért elsősorban e dokumentummal történt meg a részletes koherencia vizsgálat. Az EU finanszírozási dokumentumokhoz, mint a Partnerségi Megállapodáshoz és a kapcsolódó operatív programokhoz való illeszkedése a megyei fejlesztési program keretében valósul meg. Fontos kiemelni, hogy a program stratégiai céljai összhangban vannak az EU 2020 stratégia tematikus célkitűzéseivel.

3.2.2. A célrendszer kapcsolata az OTrT-vel

A területfejlesztési koncepció teljes mértékben összhangban van az OTrT-vel, a helyzetelemzés a természeti, környezeti elemeknél, illetve a vonalas infrastrukturális fejlesztéseknél az OTrT-re épülő megyei területrendezési tervet tekintette a tervezés alapjául.

3.2.3. A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A Növekedési Terv főbb stratégiai pontjai közül az alábbiakhoz kapcsolódik elsősorban a megyei fejlesztési koncepció

- Növekedés természeti erőforrásainak hasznosítása
- Növekedés szellemi erőforrásainak hasznosítása
- Újra-iparosítás és munkalapú növekedés
- Importkiváltó gazdaságpolitikai termelés
- Helyi gazdaság-fejlesztés és város stratégiák

4. A terület felhasználás alapelveit lefektető koncepció

Az OTK (97/2005. (XII. 25.) OGY határozat az Országos Területfejlesztési Koncepcióról) I. fejezete: Az új országos területfejlesztési koncepció funkciójával és alapelveivel összhangban az alábbi területhasználati elveket érvényesítjük:

- a barnamezős fejlesztéseket a zöldmezős beruházásokkal szemben előnyben részesítő területhasználat;
- a közkinccset képező természeti és kulturális értékek megőrzése mellett ezen értékek és a közszolgáltatások - terhelhetőségen belüli - értékmegőrző elérhetősége, hozzáférhetősége, akadálymentesítése;
- a fejlesztések helykiválasztása, a területi közigazgatás és a közszolgáltatások szervezése szolgálja a fenntarthatóságot, az értékmegőrzést és a biztonságot;
- az utazásra fordított idő csökkentése, az utazás biztonságos és fenntartható módjának, valamint akadálymentesítésének biztosítása;
- a helyi környezettudatosság, a táji értékek iránti felelősség, a helyi adottságokhoz igazodó térségi gazdaság és társadalom kialakításának szolgálata;
- a közlekedés és az áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági károkozásának és kockázatának csökkentése;
- a fejlesztéseknek a meglévő területekhez kapcsolása, a települések közti területek lehetőség szerinti természet-közeli állapotban tartása, illetve fenntartható mezőgazdasági hatása.

5. A fejlesztés eszköz- és intézményrendszere

5.1. A prioritások azonosítása

A prioritások az átfogó fejlesztési célok és azok stratégiai rész céljai mentén kerülnek kijelölésre.

1. **Kutatás-fejlesztés-innováció:** Innováció feltételeinek javítása a gazdaságban
2. **KKV-k támogatása és foglalkoztatás ösztönzése:** A foglalkoztatást bővítő termelő és szolgáltató beruházások illetve programok megvalósításának ösztönzése
3. **Oktatás, szakmai képzés, társadalmi felzárkóztatás, egészség-fejlesztés:** A helyi társadalom munkaerő-piaci igényekhez történő alkalmazkodóképességének javítása
4. **Közlekedés:** A munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása
5. **Energetika:** Az energia megújuló forrásokból történő előállításának és helyi felhasználásának ösztönzése
6. **Természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása:** Az egyedi természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása
7. **Környezetfejlesztés:** Környezeti állapot és környezetbiztonság javítása

5.2. Felelősség és intézményrendszer

A megyei önkormányzatok feladatait alapvetően a 2011. évi CLXXXIX. törvény (Magyarország helyi önkormányzatairól) szabályozza: „27. § (1) A megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el.”

A fentiekben megfogalmazott feladat- és hatásköröket a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. Törvény 11. és 13. § szabályozza. E feladatokon belül a megyei önkormányzat a területén összehangolja a kormányzat, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit, ennek érdekében az érintettek bevonásával széles körű partnerséget szervez. A partnerségben részt vesznek a dekoncentrált állami szervezetek, a Kormányhivatal, a helyi önkormányzatok, azok társulásai, civil szervezetek, gazdasági érdekképviseletek és együttműködések, a Miskolci Egyetem és további szakmai szervezetek, intézmények. Ehhez kapcsolódóan a törvényből az alábbi feladatokat emeljük ki, melyek meghatározóak a megye fejlesztési koncepciója, illetve az ahhoz kapcsolódó megyei programok és alprogramok megvalósítása során. A megye:

- a megyei jogú város önkormányzata bevonásával kidolgozza és elfogadja a megye hosszú távú területfejlesztési koncepcióját, illetve a megye fejlesztési programját és az egyes alprogramokat;
- előzetesen véleményezi a térségi területfejlesztési koncepciókat, területfejlesztési programokat, részt vesz az országos területfejlesztési koncepció és a nemzeti fejlesztési stratégia kidolgozásában;
- szakmai kapacitásával segíti a területfejlesztési önkormányzati társulások és a térségi fejlesztési tanácsok tervező, döntés-előkészítő, fejlesztési célokat feltáró, pályázatokat megalapozó tevékenységét;
- előzetesen véleményezi az országos, valamint a megyét érintő ágazati fejlesztési koncepciókat és programokat, továbbá a területét érintő területrendezési terveket;
- közreműködik a megyében kialakult társadalmi és gazdasági válsághelyzetek kezelésében;
- figyelemmel kíséri az operatív programok megyében jelentkező feladatainak megvalósítását, külön döntés alapján közreműködik azok végrehajtásában;
- előzetesen véleményezi és koordinálja az illetékes területi államigazgatási szervek megyét érintő fejlesztéseit és pályázatait;

- megállapodásokat köthet külföldi régiókkal, részt vehet nemzetközi együttműködésekben;
- közreműködik a területfejlesztési programok végrehajtásának nyomon követésében és értékelésében;
- a megyei önkormányzat dönt a hatáskörébe utalt fejlesztési források felhasználásáról.

A fejezet a kormányzati döntésekkel összefüggésben véglegesítendő. Az 1600/2012 Kormány határozat a megyei önkormányzat szerepét illetően az alábbi feladatokat határozza meg:

- A területi operatív programok tervezésében biztosítani kell a megyék (megyei önkormányzatok) hatékony közreműködését;
- Előírja, hogy a megyék meghatározó szerepet kapjanak a területfejlesztési források felhasználásának tervezésében a 2014-20-as források területi koordinációja kapcsán.

A fenti kormányhatározat alapján megállapítható, hogy a kormányzatnak még nincs álláspontja a megyei önkormányzat feladataira vonatkozóan a 2014-20-as a fejlesztési források felhasználása, azaz az operatív programok megvalósítása kapcsán. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a fejlesztési források felhasználásában a területfejlesztési törvény számos feladat ellátására ad lehetőséget a megyei önkormányzatok számára.

A megyei önkormányzatok lehetséges szerepét a 2014-20 EU támogatások felhasználása szempontjából vizsgáltuk.

Közreműködő szervezeti feladatok ellátása például azon tevékenységeknél, melyek eldöntésére területi alapon is rendelkezésre állnak információk (pl. jelenlegi ÉMOP tématerületek); a Területi Fejlesztési Operatív Program, illetve a programok tartalmától függően a többi operatív program részeként. Hasonló funkció, mint amit korábban a megyei területfejlesztési tanácsok a kincstárral közösen elláttak a hazai támogatásoknál.

- Jelen feladat a megyei önkormányzatok esetén projekt kiválasztási feladatokat (amennyiben az IH delegálná a feladatot, amire van lehetősége), támogatási szerződéskötést és a támogatás felhasználás első szintű ellenőrzését jelenti. A menedzsment jellegű feladatok megvalósítását az Önkormányzati Hivatal, vagy a megyei önkormányzat által felügyelt szervezet végezné, míg Közgyűlés és Bizottságai döntéshozó testületként működnének. Ezen belül meghatároznák a támogatási feltételeket, döntenének a támogatásra javasolt projektekről, illetve nyomon követnék a hatáskörébe tartozó programok pénzügyi és fizikai előrehaladását.
- A feladatok ellátásához a regionális ügynökségek programmegvalósító kapacitásaiból javasolt a megyei önkormányzat hivatalába személyeket átvenni, illetve a folyamatokat kiépíteni, vagy az ügynökséget a megyei önkormányzat felügyelete alá helyezni. Az átszervezés nem korlátozhatja a futó programokból származó elszámolási, beszámolási és fenntartási kötelezettségek teljesítését. A program megvalósítása előkészítéseként a tervezési feladatokra már jelen munkaszakaszban lehetne kapacitásokat átcsoportosítani.

Amennyiben a kormány nem ad Közreműködő szervezeti feladatokat a megyei önkormányzatoknak és a támogatás felhasználását saját intézményrendszeren keresztül felügyeli, akkor a megyei önkormányzatok tématerülettől függően az alábbi feladatokat végezhetik el:

- További projektszintű kiválasztással kapcsolatos döntéshozatali és nem menedzsment jellegű feladatok a megyei önkormányzatnál. Pl. területi operatív programnál monitoring bizottság által delegált feladatok, pl. albizottsági szinten projekt-értékelési kritériumok meghatározása, vagy nagyobb méretű (a jelenlegi rendszerben un. kiemelt) projektekről döntés a támogatási kritériumok alapján.
- Integrált projekteket (pl. Integrált Területi Beruházások módszertana alapján) szervezhetnek, melyek fő kedvezményezettje az önkormányzat lehet és az ő döntése alapján nyújtanának be egy projektcsomagot – gyakorlatilag egy koordinációs szerepen keresztül megvalósuló támogatói szűrő szerep, azaz az önkormányzat által befogadott és csomagba szervezett projekteket lehet támogatni – ezek többnyire olyan tevékenységek lehetnek, melyek a

közsféra feladatait támogatják. Fontos, hogy ezeknek a projekt-csomagoknak is világos kritériumok alapján kell szerveződniük és koherensnek kell lenniük. E tevékenység esetében szükség van projektfejlesztési, illetve szervezési kapacitásokra.

- Koordinációs feladatok ellátása a társadalmi-gazdasági szempontból leghátrányosabb helyzetű kistérségek fejlesztési programjának megvalósítása során.
- Helyi közösségvezérelt kezdeményezések koordinátora lehet, pl. a regionális innovációs politika területén – ez esetben felelne egy helyi stratégia kialakításáért, illetve megvalósításához biztosíthatja a lebonyolító szervezetet (önkormányzati hivatal). – A támogatói oldalról ez egy közvetett támogatást jelent, azaz egy stratégia alapján megítélik a támogatást, amit a stratégiában jóváhagyott projekt-kiválasztási szempontok alapján tovább oszt a kedvezményezett társaság a projektgazdáknak (ebben a formában a helyi döntéshozó testületben legalább 50 % mértékéig nem kormányzati szereplők rendelkezhetnek képviseléssel)
- Ezen feladatok ellátásába a feladatok jellegétől függően a megyéből partnerszervezeteket vonhat be a megyei önkormányzat.

6. A tervezési folyamat, a társadalmisítás és legitimáció leírása

A folyamat a Partnerségi tervben került bemutatásra. A társadalmi egyeztetése a vonatkozó jogszabály alapján 2013. február 16. és szeptember 30. között valósult meg.

A koncepció társadalmisításának első lépéseként a Térségi Területfejlesztési Fórumsorozat került lebonyolításra, 2013. február 28 és 2013. március 12. között. A rendezvényeket a megye 7 városában, közel 150 fő - az érintett kistérségek lakossága, a települési önkormányzatok képviselői, szakmai, gazdasági és civil szervezetek képviselői - , valamint a városi televíziók és a megyei média képviselői részvételével tartottuk meg. A fórumokon elhangzott vélemények, javaslatok, illetve az írásban megküldött véleményezések összegzésre, majd a koncepcióba beépítésre kerültek.

A Térségi Területfejlesztési Fórumsorozat zárásaként Területfejlesztési Konferenciát tartottunk, amely során lehetőség nyílt minden érintett célcsoport számára véleményeik ütköztetésére és közös állásfoglalás kialakítására.

A partnerségi folyamat minden eleme bemutatásra, és rendszeres gyakorisággal frissítésre is került a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Önkormányzat www.baz.hu honlapján, a hírek, illetve a fejlesztési dokumentumokat tartalmazó menüpontokban.

Mindezek mellett, a Tervezési Munkacsoport – a területfejlesztés érintettjeinek azon csoportja, akik részt vesznek a tervezésben és véleményükkel aktív szereplői a teljes tervezési folyamatnak – a 2013. február óta eltelt időszakban 4 ülést tartott szakmai egyeztetés és az elkészült tervezési dokumentumok véleményezése céljából.